

Pressiteadete edastamine

Meediamonitooring

Meediaanalüüsid

Praegusel töökohal advokaadibüroos Sorainen pärast katsetaja lõppu postile käejälje vajutanud kunagine õiguskancler Allar Jõks annab suure tõsisõususega juba 2013. aasta sügisest kohalikel valimistel kää ka poliitilisele.

FOTO: RAIKO PÄRILA

TULEVANE POLIITIK? Allar Jõks leiab, et hiljutise Silvergate'i ajendiks olid Reformierakonna poliitikud ise, kes nõudsid kapo tegevuse üle suuremat kontrolli.

Jõks paneks erakondade seaduse rahvahääletusele

TUULI KOCH
reporter

Avades täpselt kasu aega tagasi alguse saanud Silvergate'i tagamaid, jõuab Silver Meikarile nõu andnud endine õiguskancler Allar Jõks (47) korduvalt uue partel loomise juurde.

Kuidas teile meeldis NÕ99 väiklre reageering rahaskandadele?

Pärast «Reformierakonna juhatusse koosseis» ei saanud ma aru, kas oli valusalt naljakas või naljakalt vahus. Valus oli vaadata, kuidas tõmmatakse selge joon «meie» ehk erakonna ja «nende» ehk kõigi väliapole jäävate vahele. Naljakas oli, et etenduses kunstiliselt ehk ülevõimendatud kinematika peaminister hiljem Reformierakonna üldkogul: «Kõlapinda hakkavad saama need, kel pole endal ühtegi lähendus ja kelle poliitilise kapitali moodustab paradoksaalne hüljalituse «Mina pole poliitik.»

Otsene viide vabakandadele, teile endale.

Täpselt. Ei tea, kas peaminister soovis tõmmata erakonna ja osalusdemokraatia vahelist piiri sinasamma, kuhu Villu Reiljan oma klassikaks muutunud titelmise, ja igatüki jäägu oma liistude juurde?

Rahaskandade alguses hirmutati avalikkust, et kõige taga on uue erakonna loomise plaan. Seejärel rõhutati, et kui sul pole

poliitilist kapitali ja võimupositsiooni seaduste muutmiseks, siis pead vaikima. Sellest järeldub, et avalikus debatis võib oma kriitikat väljendada ainult olemasolevate erakondade raames.

Milal algas teie jaoks Silvergate?

Talvel, kui Silver Meikariga arutasime Pühajärve põhilooli kohtuvaidluse erinevaid taktikaid. Silver mainis, et teda vaevab üks teadmine. Teadmine, kuidas tema koduerakonna rahastamine käib. Silver kiitis, mida ma soovitsaksin teha. Vastasin, et lahendus saab tekkida vaid siis, kui ta oma teadmisega avalikduse ette tuleb.

Aeg läks omasoodu ja olin juba selle jutujamamise unustanud, kuni mai keskpaigas kutsuti mind ETV «Terevisiooni» arutama poliitikutest tõstatatud küsimuse üle, kas kapol on liiga palju võimu ja kas kapo on kõigi Eesti häädde põhjus. Kui panna kaalukaasile, kas rohkem peaks kontrollima kapot või erakondade rahastamist, siis kaalukauss langeb tugevalt ühele poole. Nagu maadevahetuse kohtuotsus kinnitab, on kapo tegevuse üle olemas kohtulik kontroll, aga erakondade rahastamise rõhus kontroll sõltub kontrollitavatest anditest. See tõttu panin ette rääkida «Terevisioonis» erakondade rahastamisest. Et tuua värskest ja uusi näguse teemasse, arutasin Silveriga, kes lubas oma nime mainida. Edasine on juba teada. Ehk Silvergate'i taga on Reformierakonna poliitikud, kes nõudsid kapo tegevuse üle suuremat kontrolli.

Kas mõnate, et kriitika stiilis «kus sa, Silver, oma aususega kaks aastat tagasi ütlesid, et ka midet ei ole, kuna kogu loos oli paras annus

teatraalsust, poliititehnoloogiate käekirja?

Miks Silver Meikar varem ei rääkinud-kirjutanud, seda ei oska kommenteerida. Süüdistus poliititehnoloogiale ja muust võib olla tingitud sellest, et tema lugu sattus viljakasse pinnasse, kuna 2012. aasta jäisel kevadel ei juba fooliummütside keste sõjas karastunud ja erkaks muutunud kodanikud endale enam pähe istuda.

Paneb teid imestama, et väliselt pole midagi muutunud?

Ei. Siiski võib tuua mõned plussid - vabakonnad ja meedia ei lase teemat matta. Teiseks on prokuratuur algatanud kriminaalaja.

Negatiivseks üllatuseks on see, et teema on olnud nüüdseks üleväl kuu aega, aga poliitilises kultuuris ja kommunikaatsioonis muutusi näha ei ole. Valijad võivad andeks anda eksimuse, aga ei pruugi taluda pikalt, kui neile valetatakse. Olukorras, kus süüdistatakse moosivarguse, eksiti enamiku kriisikommunikatsiooni põhitõdede vastu, mis võib olla paanika märk. Mis juhtub aga siis, kui meid tabab tõeline kriis, mis nõuab kiiret ja adekvaatset otsusteid?

Kas teid paneb imestama see, et kõik erakonnad selles moosivarguse õkstel valivad toetavad?

Jah, ma olen üllatunud, et heal juhul räägitakse poliitilise vastutuse võtmisest, kuid mitte ükski erakond ei ole võtnud ühest seisukohta probleemide allika suhtes. Kui selline ignorentsus jätkub, siis jutud uue erakonna tekikimisest saavad ainult jõudu juurde.

Mel on üldse praegu kuldagi logi-

sev valtsus: peaminister räägib väsimusest, ministritel on probleeme terviseiga, kaks ministrit pidid selgitust jagama elamisubade afääris, justitsminister ootab ees vestius prokuratuuriga. Ja valmistest on möödas alles veidi üle aasta.

Kui vaadata, kuidas rahastamiskandadele reageeriti, siis näitab see, et valtsus pole väsimus. Need, kes ühe lahenduse na räägivad erakorralistest valimistest, et tea ilmselt, kui keeruline on neid ellu kutsuda.

See on sama hästi kui võimatu.

Selle eelduseks on, et riigikogu avaldab umbusaldust valitsusele või peaministrile. Või kui rahvahääletusele pandud seaduseelnõu ei saa poolthääle enamust, kuulutab president välja erakorralised valimised. Siis lennukalt edast mõeldes, miks ei võiks riigikogu panna rahvahääletusele uut väljatõttavat erakonnaseadust? See võimaldaks suurendada usaldust poliitilise süsteemi vastu ja vältida olukorda, kus erakonnad teevad endale sobiva seaduse.

Kui panna kaalukaasile, kas Eestis peaks rohkem kontrollima kapot või erakondade rahastamist, siis kaalukauss langeb tugevalt ühele poole.

Tuleva aasta kohalikel valimistel on kõlge nürvilisem rehimine Tallinna päras. Juba aastaid on olnud juttu nu valgete jõudude kambakast Keskerakonnale, eelkõlge Edgar Savisaarele? On see võimatu? Olen sõprade-tuttavatege erinevatest erakondadest ja ühendustest rääkinud poliitikat, sealhulgas ka kohalikel valimistest. Kõiki valdab mure, kuidas «talendite» linnast saaks kodanikke linn.

Kui soovida pealinnas olulisi muutusi, siis peaks toimima erakondade ja vabakondade ülene koostöö. Et lepitakse kokku: mis iganes ei juhtu - koalitsioon tehakse ainult neil tingimustel, ainult kindlate partneritega. Koostöö võib, aga ei pea sisaldama ühist linnapeakandidaati.

Aga oleks ju selgem, kui esitada Savisaare vastu Allar Jõks?

Esiteks, selleks et Allar Jõks saaks linnapeak, peaks ta seda ise tahtma.

Kas Allar Jõks soovib seda?

Ei soovi. Ta sooviks ehk saada ÜRO peasekretärriks!

Sotsid on igasugused kokkulepped enne valimist väljastanud. Keskerakonnast lahku löönud MTÜ Demokraadiid on otsustanud, et nad oma nimekirjaga Tallinnas välja ei lähe...

Kogu Silvergate pole minu või kellegi teise projekt konkreetses erakonna vastu, vaid järjekordne katse muuta Eesti poliitikat ausamaks.

Sis jäävadki IRL, Reformierakond ja muud ühendused, kel vaevalt koalitsiooni loomiseks hääl jagub. Kui aga valimistele lähels kolm erakonda ühise sõnumi ja selgete eesmärkidega, siis võiks midagi muutuda. On piisav hulk valijaid, kelle arvates tuleks eemaldada pealinna palgeit mädapaise.

Kuidas teil Reformierakonnaga suhted praegu on? Just nende poolt kostab, et teie võiks olla valimistel Tallinna linnae kandidaat.

Rahaskandadele ei ole mitte midagi isiklikku. Kogu Silvergate pole minu või kellegi teise projekt konkreetses erakonna vastu, vaid järjekordne katse muuta Eesti poliitikat ausamaks.

Kristen Michal on olnud üks parimaid justitsministreid, kellega mul on tulnud koostööd teha. Tuletan kas või meelde hea õigusloome tava, kus veame üht vankrit. Asjaolu, et tema jõudis avalikku teenistusse seaduse vastuvõtmiseni, millega kõik teised justitsministrid on varem hambad mürdnud, väärir tunnustust.

Mis saab edasi?

Avalikkus, meedia ja menetlev kriminaalasi ei lase ei jaanikul ega olümpiamängudel rahastamisküsimust varjutada. Ja miks mitte arutada erakonnaseaduse eelnõu rahvahääletusele panemise üle. Iseküsimus on, kas vaid erakonnaseaduse muutmist piisab olukorras, kus poliitiline maastik on lükkunud ning piir «meie» ja «nemad» vahel barrikaadidega kaunistatud. Ehk muudatused peaksid olema erakondade rahastamise kõrval veelgi ulatuslikumad.

Te peate silmas...

... kuidas tekitada poliitilist konkurentsi. Kuidas luua võimalus uutele poliitilistele jõududele. Erakondadevahelisel poliitilisel konkurentil praegu ju ei ole, kui vaadata näiteks nii olulist küsimust, kui seda on erakondade rahastamine.

Uue poliitilise jõu mõte libib juba tervet intervjuud.

Kui erakondade järjekindel tegevus viib selleni, et kriitiline mass valijaid ei soovi ühegi erakonna poolt hääletada, siis ei peaks poliitilise maastiku värskendamine olema erakordselt keeruliseks tehtud.

